

Dk. Wendy L. Widder, Daniel, Kikao cha 5, Daniel 2

© 2024 Wendy Widder na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Wendy Widder katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hii ni kipindi cha 5, Danieli 2.

Tuko tayari kwa ajili ya Danieli sura ya pili. Danieli sura ya pili ni sura yetu ya kwanza ya Kiaramu. Kwa hivyo, ikiwa unakumbuka, tuna muundo huu wa kichawi katika sura hizi za Kiaramu. Kwa hivyo, sura ya pili na ya saba zote zitakuwa ndoto au maono yanayohusisha falme nne za kidunia na ufalme wa tano wa milele wa Mungu.

Na kisha sura hizi zingine tutazizungumzia tutakapozifikia. Kwa hivyo, katika suala la muundo, tuko nje ya mgawanyo huu. Tunapata wigo huu wa ulimwengu, mtazamo huu wa ulimwengu katika utawala wa Mungu.

Sura hii inahusu maarifa ya juu ya Mungu na ufalme wake wa milele. Kwa hivyo atajionyesha kuwa chanzo cha kweli cha maarifa dhidi ya hekima yote ya Babeli iliyopo. Mungu ndiye atakayekuwa na maarifa ya kweli.

Yeye ndiye chanzo cha maarifa na ufalme wake wa milele ndio utakaodumu milele. Kwa hivyo, mada katika kitabu hiki, mada tatu zinazojitokeza waziwazi tunapopitia. Tena, ukuu wa Mungu, ambao tuliuchukua katika sura ya kwanza, ni pamoja na Mungu kumkabidhi mfalme wake na vyombo vyake mkononi mwa Nebukadreza.

Mada nyingine ambayo tutaona ikiibuka katika sura hii ni kiburi cha wafalme wa kibinadamu na watawala wa kibinadamu, kiburi chao kinachoashiria kile wanachofanya. Na kisha mada ya tatu ambayo tutaona katika sura hii ni changamoto ya mvutano huu. Mungu ni mkuu.

Ninaishi chini ya mfalme wa kibinadamu, mfalme wa kibinadamu mwenye kiburi, mvutano unaosababishwa na hilo kwa watu waaminifu wa Mungu. Kwa hivyo, tutaona mada hizo tatu katika kitabu hiki, na kisha tutaendelea kuziona katika sehemu iliyobaki ya kitabu. Sura hii imeainishwa kama hadithi ya mahakamani.

Ni mojawapo ya hadithi au hadithi zinazomtazama mateka mgeni akihudumu katika ua wa kifalme na kung'aa zaidi ya fimbo ya kawaida hapo. Kwa hivyo, Danieli atasimama mbele ya mfalme kutafsiri ndoto ambayo wataalamu wa mfalme hawakuweza kuitafsiri na ataifanya vizuri zaidi kuliko wangeweza kufanya. Lakini kwa kweli, lengo la hadithi ni, Mungu wa Danieli ni nani? Sio kuhusu jinsi Danieli alivyo mkuu; ni kuhusu Mungu wake.

Hii ni sura ndefu zaidi. Nitaisoma sehemu kwa sehemu tunapoendelea ili tuweze kufuatilia mahali tulipo. Tutaanza na mstari wa 1 hadi 11, na sehemu hii inaangazia sana ujuzi duni wa Nebukadreza.

Kwa hivyo, ujuzi wake duni na ujuzi mdogo wa wataalamu wake. Katika mwaka wa pili wa utawala wa Nebukadreza, Nebukadreza aliota ndoto, roho yake ikafadhaika, usingizi wake ukamwacha.

Ndipo mfalme akaamuru wachawi, wachawi, wachawi, na Wakaldayo waitwe ili kumweleza mfalme ndoto zake. Basi, wakaingia, wakasimama mbele ya mfalme. Mfalme akawaambia, Nimeota ndoto, na roho yangu imefadhaika kuijua ndoto hiyo.

2 Ndipo mfalme akaamuru wachawi, wachawi, wachawi, na Wakaldayo waitwe ili kumweleza mfalme ndoto zake. Wakaingia na kusimama mbele **ya** mfalme. Mfalme akawaambia, “Niliota ndoto, na roho yangu imefadhaika kuijua ndoto hiyo.” **4** Ndipo Wakaldayo wakamwambia mfalme kwa Kiaramu, “Ee mfalme, uishi milele! Waambie watumishi wako ndoto hiyo, nasi tutakuonyesha tafsiri yake.” Mfalme akajibu, akawaambia Wakaldayo, Neno langu ni imara; msiponijulisha ndoto ile na tafsiri yake, mtakatwa vipande vipande, na nyumba zenu zitaharibiwa. Lakini mkiionyesha ndoto na tafsiri yake, mtapokea kwangu zawadi na thawabu na heshima kubwa. Kwa hiyo nionyesheni ndoto na tafsiri yake.” **7** Wakajibu mara ya pili, wakasema, “Mfalme na awaambie watumishi wake ndoto hiyo, nasi tutaonyesha tafsiri yake.” **8** Mfalme akajibu, akasema, “Najua hakika kwamba mnajaribu kupata muda, kwa sababu mnaona kwamba neno langu ni thabiti— **9** Msiponijulisha ndoto hiyo, kuna neno moja tu kwenu. Mmekubaliana kusema uongo na maneno maovu mbele yangu hadi nyakati zitakapobadilika. Kwa hiyo niambieni ndoto hiyo, nami nitajua kwamba mnaweza kunionyesha tafsiri yake.” **10** Wakaldayo wakamjibu mfalme, wakasema, Hakuna mtu duniani awezaye kumtimizia mfalme haja yake; kwa maana hapana mfalme mkuu na mwenye nguvu aliyepomba neno kama hili kwa mchawi, wala kwa mchawi, wala kwa Mkaldayo. Jambo ambalo mfalme anauliza ni gumu, na hakuna mtu anayeweza kumwonyesha mfalme isipokuwa miungu, ambayo makao yake hayako pamoja na wenye mwili.”

Sawa, kwa hivyo hiyo ndiyo sehemu ya kwanza. Nebukadreza anaota ndoto ambayo hutokea katika mwaka wake wa pili. Hii ni mwanzoni mwa utawala wa mfalme. Kwa hivyo inawezekana kwamba bado anajaribu kuanzisha uaminifu.

Unaweza kuona kwamba hawaamini wenye hekima. Andiko halituambii kwa nini hasa, lakini anataka wamwambie, si tafsiri tu. Hatamwambia ndoto hiyo.

Niambie ndoto na tafsiri yake, kisha nitajua kwamba naweza kukuamini. Kwa hivyo inaweza kuwa kwamba akiwa mfalme mchanga, anajaribu uaminifu. Andiko halituambii haswa umuhimu wake katika mwaka wake wa pili, lakini hiyo ni uwezekano mmoja.

Huu ni mwaka wa pili wa mfalme. Ukifuatilia tarehe na muda wa mambo, unaweza kugundua kwamba hilo linaleta ugumu wa mpangilio wa matukio kati ya matukio ya mwaka wake wa pili na sura ya kwanza. Kwa hivyo, katika sura ya kwanza anawaleta mateka hawa Babeli kwa miaka mitatu ya mafunzo.

Baada ya miaka hiyo mitatu ya mafunzo, ndipo wanaweza kusimama mbele ya mfalme. Kwa hivyo, swali hapa ni, ni vipi Danieli angekuwa miongoni mwa mmoja wa watu wenye hekima katika mwaka wa pili wa Nebukadreza wakati anahitaji kupitia miaka mitatu ya mafunzo? Baada ya mafunzo kwa miaka mitatu, anasimama mbele ya mfalme. Lakini tuko katika mwaka wa pili wa Nebukadreza.

Unaona tatizo? Ni gumu kidogo. Kuna njia kadhaa tunazoweza kutatua hili. Nitakuelezea tu jinsi tunavyoweza kutatua hili.

Na inahusiana, tena, na jinsi tutakavyohesabu miaka, jinsi tutakavyohesabu mafunzo ya Danieli na utawala wa mfalme. Kwa hivyo, tuna utawala wa Nebukadreza. Na tuna, kulingana na mfumo wa Babeli, mwaka wa kutawazwa kwake.

Na tuna mwaka wa kwanza. Na tuna mwaka wa pili. Sawa? Mafunzo ya Daniel.

Naam, huu ungekuwa mwaka wa kwanza. Na huu ni 605 KK, kulingana na Danieli 1:1. Huu ni mwaka wa pili wa mafunzo. Huu ni mwaka wa tatu wa mafunzo.

Kwa hivyo, Danieli angeweza kuwa katika mwaka wake wa tatu wa mafunzo wakati wa mwaka wa pili wa Nebukadreza, kulingana na mfumo wa Babeli wa miaka ya kuadilisha tarehe. Huo ni uwezekano. Uwezekano mwingine ni kwamba hadithi hiyo inataka kusisitiza kwamba hata mwanafunzi, mwanafunzi wa kigeni, atazidi bora zaidi ya Babeli.

Huo pia ni uwezekano. Nebukadreza anaota ndoto hii. Roho yake inasumbuka.

Na usingizi wake unamtoka. Hili si jambo ambalo... Ukiwa na ndoto mbaya, unaweza kuamka na kuondoka, loo, sikupaswa kula vitafunio hivyo vya usiku wa manane. Huwezi kuamka na kuondoka, oh neno langu, hilo linamaanisha nini kwa maisha yangu ya baadaye? Lakini katika Mashariki ya Karibu ya kale, ndoto zilikuwa vyanzo muhimu vya taarifa na ufahamu kuhusu wakati ujao.

Kulingana na dini ya Babeli na dini ya Mesopotamia, miungu iliwasiliana kupitia ndoto—mara nyingi, lakini si kila mara.

Lakini mara nyingi, wangewasiliana kupitia ndoto. Na hasa kama wewe ni mfalme, mungu atawasiliana nawe kwa kawaida, au mara nyingi sana kupitia ndoto. Ni jambo la kawaida.

Kwa hivyo, ikiwa wewe ndiye mfalme anayesimamia ufalme na una ndoto inayokusumbua, unahitaji kujua inamaanisha nini. Inaweza kuwa muhimu sana kwa mustakabali wako kama mfalme, kwa himaya yako. Lazima utafute njia ya kujua inamaanisha nini.

Katika dini ya kale ya Mashariki ya Karibu, ndoto ni sehemu ya kundi kubwa la uganga. Kwa hivyo, katika uganga, Wamesopotamia waliamini kwamba miungu ilikuwa na mpango kwa ajili ya ulimwengu. Walikuwa na mpango kwa ajili ya watu.

Walikuwa na mpango kwa ajili ya mfalme. Na waliandika mipango hiyo katika jumbe katika ulimwengu wa asili. Kwa hivyo, iwe ilimaanisha nyota, kusoma nyota, au mifumo ya nyota.

Iwe hiyo ilimaanisha ndoto, au iwe hiyo ilimaanisha kitu kinachosikika ajabu kwetu, kama vile kusoma matumbo ya wanyama, kusoma ini, au kusoma mafuta kwenye glasi ya divai, unakunywa mafuta. Hilo halina maana kwetu.

Lakini katika dini hii, mfumo huu wa kidini, hizo zingeweza kuwa ujumbe kutoka kwa miungu. Na ilikuwa muhimu sana kuwa na mtaalamu aliyefunzwa kujua maana yake. Unasema, unawezaje kuwa mtaalamu aliyefunzwa kujua maana yake? Naam, cha ajabu, hii ilikuwa aina ya sayansi kwao.

Kwa hivyo, tukifikiria sayansi, sayansi inategemea uchunguzi wa kibinadamu. Na kwa hivyo wana rekodi nyingi za kale za maana ya ishara. Iliimaanisha nini ikiwa ini la mnyama liliumbwa kwa njia fulani au lilikuwa na lobe ya ziada hapo.

Kama waliona kitu hicho cha kipekee, na kisha tukio likatokea, waliandika hilo. Naam, kisha wanaona aina hiyo hiyo ya ini tena, na loo, tazama, ilitokea tena. Loo, tuna ushahidi hapa.

Tunakusanya data. Kwa hivyo, kwa muda mrefu, taarifa hizi zote huhifadhiwa katika vitabu vya kiada, kwa kukosa neno bora zaidi, ambalo wataalamu walifundishwa. Wangejifunza haya ili wajue nini kingetokea ikiwa mnyama wako angekuwa na ini lenye ganda la ziada.

Loo, hapana, hilo si zuri. Au kama ndama wako alizaliwa na umbo lisilofaa, loo, ni aina gani ya ulemavu? Loo, hilo ni zuri. Hilo ni baya.

Hii ni sayansi. Ni ajabu kwetu, lakini ilikuwa sayansi. Na kwa hivyo kulikuwa na wataalamu waliofunzwa jinsi ya kufanya hivi.

Ndoto zilikuwa sehemu ya hili, lakini ndoto zilikuwa tofauti kidogo kwa sababu ndoto zinaweza kuwa matokeo ya vitafunio vibaya vya usiku wa manane. Ni jambo la

kibinafsi zaidi, na pia haliwezi kuzingatiwa na mtu yeyote. Kwa hivyo, ikiwa una ini lenye kasoro, au una matumbo ya wanyama, unaweza kuwa na watu kadhaa waitazame na kusema, oh, ndio, uh-huh, sote tunaiona.

Hiyo ndiyo maana yake. Ukiwa na ndoto, hakuna mtu mwingine anayejua ni nini. Sisi tu, sawa, utuambie ilikuwa nini.

Je, ilikuwa pizza, au ilikuwa hivyo? Sawa, huu ni ujumbe muhimu. Kwa hivyo, ni mgumu kidogo. Mara nyingi, ndoto zinahitaji chanzo kingine cha uthibitisho.

Kwa hivyo ilibidi kuwe na aina nyingine ya uganga, aina nyingine ya ujumbe. Kwa hotuba hii, tuko katika Danieli 7. Na nimeipa jina Danieli 7, Mfalme Mkuu wa Mungu na Ufalme Wake wa Milele. Kuhusu mahali tulipo katika kitabu cha Danieli, tumefika mwisho, sura ya mwisho, katika muundo wetu wa Kiaramu wa Chiaramaic.

Kwa hivyo, unakumbuka, tulianza na Sura ya 2, Nebukadreza aliota sanamu hii. Sura ya 3, Shadraka, Meshaki, na Abednego walikabiliwa na tanuru ya moto. Sura ya 4, Nebukadreza aliota mti mzuri sana, na hatimaye anahukumiwa kwa kiburi chake.

Sura ya 5, Belshaza anaona maandishi ukutani, na ujumbe kwake ni kwamba atahukumiwa na Mungu, jambo ambalo atahukumiwa mara moja. Ufalme wake unamwendea Dario, ambaye anaonekana katika Sura ya 6, ambapo Danieli anakabiliana na simba kwa sababu ya uaminifu wake kwa Mungu. Sura ya 7, Danieli ana maono ambapo anaona wanyama wakitoka katika bahari hii yenye msukosuko na machafuko.

Na kisha ana maono ya ufalme huu wa milele ambao Mungu anao. Kwa hivyo, kwa upande wa muundo wetu, sura ya 2 na sura ya 4 zinafanana. Zote mbili zinazungumzia falme nne za wanadamu, falme nne za dunia, na kisha ufalme wa tano wa milele wa Mungu, ambao utazizidi zote, hata kuziangamiza zote, na kisha kudumu milele.

Katika mpangilio wa matukio wa sura hii, tunarudi nyuma. Kulingana na ratiba yetu, tulianza katika mwaka wa tatu wa Yehoyakimu, ambao ulikuwa mwanzoni mwa utawala wa Nebukadreza. Kisha, tulikuwa katika mwaka wa pili wa Nebukadreza.

Alijenga sanamu katika Sura ya 3. Hatujui ni lini. Sura ya 4 iko karibu na mwisho wa kazi ya Nebukadreza. Sura ya 5 inatupeleka kwa Belshaza katika anguko la Babeli mwaka wa 539.

Sura ya 6 ina miaka 539, kwani Dario Mmedi ndiye mfalme, labda mwanzoni mwa kazi yake. Sura ya 7, tunarudi nyuma. Sasa tuko katika mwaka wa kwanza wa Belshaza.

Sura ya 7 ni muhimu sana, karibu muhimu sana, katika kitabu cha Danieli. Kwa hivyo, unafahamu muundo huu wa kichawi na jinsi Danieli 7 ilivyo sehemu yake. Kwa hivyo, ni Kiaramu, na imeunganishwa na Sura ya 2 kimaudhui, kwa namna fulani inaunganisha jambo hili lote pamoja.

Lakini Danieli 7 pia ni mabadiliko katika aina ya kitabu. Kwa hivyo, tunahama hapa kutoka kwa simulizi, kutoka kwa hadithi ambazo tumekuwa tukiziangalia kwa sura sita, na sasa, kuanzia sura ya 7, tutaangalia maono ya mwisho wa dunia. Kwa hivyo, Danieli 7 inashikilia sehemu ya kwanza ya kitabu pamoja, lakini imeunganishwa sana na sehemu ya pili katika aina yake ya kitabu.

Na kwa kweli inatoa maono ambayo maono mengine yatajaza na kujaza maelezo kadhaa. Kwa hivyo, kwa kweli pia ni kile ninachokiona kuwa moyo na bawaba ya kitabu. Kwa hivyo, katika Danieli 7, tutaona mtazamo huu wa ulimwengu wa ufalme wa Mungu.

Na katikati ya mtazamo huu tunaupata, tuna mtazamo huu wa kushangaza wa chumba cha kiti cha enzi. Pamoja na kuona chumba hiki cha enzi, tunaona mmoja kama Mwana wa Adamu akipokea ufalme, na watakatifu watatawala milele juu ya ufalme huu wa milele. Ni picha hii tukufu, kutia moyo huku kwa watu waliokuwa wamekandamizwa, kwamba kulikuwa na thawabu mbele, kwamba urithi huu mtukufu ungekuwa wao.

Mara tutakapotoka katika sura ya 7, kutia moyo ni kidogo sana . Sio karibu tukufu kama sura ya 7. Sura ya 7 ni nzuri sana kwa upande wa maono ya kutia moyo ambayo inatoa. Na ukikubali kutia moyo huko, kunaweza kukuongoza katika sehemu iliyobaki ya kitabu.

Unaweka maono hayo marefu ya thawabu hii ya milele, urithi huu wa watakatifu, ufalme huu mtukufu wa Mungu. Kwa hivyo sura ya 7 ni ya kuvutia sana na muhimu sana katika kitabu. Kwa kweli ni sura inayowazuia watu kugawanya kitabu kwa usahihi.

Unaweza kujaribu kuigawanya kwa aina ya kitabu, lakini sura ya 7 inakuunganisha na lugha. Ukijaribu kuigawanya kwa lugha, sura ya 7 itakuunganisha tena na ufufuo. Kwa hivyo, huwezi kukitenganisha kitabu.

Sura ya 7 inaishikilia. Na nadhani hiyo inafaa kutokana na maono inayoonyesha na matumaini na kutia moyo inayotoa. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie kidogo kuhusu aina ya fasihi ilivyo.

Sura ya 7 ni fasihi ya apokalipsi. Fasihi ya apokalipsi kwa kweli ni sehemu ya kundi kubwa zaidi au aina kubwa zaidi ya fasihi inayoitwa fasihi ya maono. Katika fasihi ya maono, una aina ya maandishi ambapo mwandishi au mwandishi huona vitu na

kuchora picha za vitu wakati wa uandishi ambavyo vipo katika mawazo yao au kile wanachokiona lakini bado si ukweli wa majaribio.

Ufafanuzi huo kwa kiasi kikubwa unatoka kwa Leland Ryk en. Ana kitabu kizuri kuhusu jinsi ya kusoma Biblia kama fasihi na kupata mengi zaidi kutoka kwake. Kwa hivyo, mawazo yangu mengi hapa kuhusu fasihi hii ya maono na jinsi ya kuishughulikia yanatoka kwenye rasilimali yake.

Kwa hivyo, maono yenyewe yanaweza kuonyesha mambo ambayo yatatokea kihalisi, lakini yanafanya hivyo kwa njia ya mfano. Kwa hivyo ingawa yanaonyesha mambo ambayo yanaweza kutokea kihalisi, lazima upange ishara ili kujua mambo hayo ni nini. Kwa hivyo, yanaweza kuonyesha matukio halisi, lakini maelezo ya mfano hayawakilishi matukio hayo kihalisi.

Kwa hivyo, chini ya mwavuli huu wa fasihi ya maono, ukitaka kufikiria hivyo, tuna fasihi ya kinabii, au nitasema unabii tu, na tuna apokalipsi. Wanashiriki mambo sawa, lakini si sawa. Hawabadiliki tu.

Tutarudi kwenye baadhi ya tofauti hizi baada ya muda mfupi. Fasihi ya maono hutoa aina kadhaa tofauti za ujumbe kulingana na kusudi maalum la mwandishi. Mara nyingi huwatia moyo watu waliokandamizwa, au inaweza kumwonya mkandamizaji kwamba adhabu inakuja.

Kwa hivyo, inaweza kuwa kuzungumza na waliokandamizwa, inaweza kuwa kumwonya mkandamizaji, na katikati ya hayo yote, inawaita kwenye imani wale ambao wanaweza kuwa wanasitasita kati ya ukweli wa Mungu na hekima ya mwanadamu. Tunapozungumzia fasihi ya apokalipsi, ni rahisi kwangu kusema kwamba kuna sifa za kawaida zinazotusaidia kuutambua tunapouona. Mambo haya nitakayozungumzia si lazima yote yawepo katika fasihi yoyote.

Kile ambacho wasomi huwa wanatafuta ni kundi la alama, kundi la sifa, kwa hivyo sifa kadhaa kati ya hizi zinaonekana katika kipande cha fasihi. Kwa hivyo, jambo la kwanza, rahisi zaidi, ni ishara nyingi. Labda jambo gumu zaidi kuhusu fasihi ya apokalipsi ni kujaribu kushughulikia ishara hizo.

Pia, jambo la kawaida sana katika aina hii ya fasihi ni maono na safari za ulimwengu mwingine. Kwa hivyo, mwonaji wako, mtu wako anayeona maono, anaweza kuwa safarini katika ulimwengu mwingine, na mara nyingi watakuwa na mkalimani wa ajabu au malaika anayewasaidia kuelewa mambo wanayoyaona. Mara nyingi, mwonaji, mwonaji, ni mtu maarufu, anayeheshimika kutoka zamani za kale, kama Ibrahimu au Henoko au mmoja wa mababu, na jina hilo litachukuliwa na mtu anayeonekana, nao watatumia hilo kama jina wanaloandika.

Kwa hivyo, ni jina bandia. Je, nilisema hivyo sivyo? Nadhani hivyo. Ni mwandishi asiyejulikana.

Wanachukua jina tofauti, jina bandia, kwa mfano, na kulitumia kwenye maono wanayoyaona. Sababu wanayofanya hivyo ni kwa sababu wanaweza kuwa watu wasio na maana, lakini wanatumia jina hili ambalo watu wanaliheshimu na mila inayoheshimiwa kwa jina hilo ili kuwasilisha maono ambayo wamekuwa nayo. Masimulizi mara nyingi yatahusisha mateso ya haki, uharibifu wa ulimwengu, hukumu ya mwisho, uharibifu wa ulimwengu, na mara nyingi burudani.

Tunawezaje kutofautisha kati ya aina hizi mbili za fasihi? Kuna mambo kadhaa ambayo ni sifa ya moja na si nyingine. Kwa hivyo, katika unabii, kitu ambacho tunaona mara nyingi ni kauli ya hivi asemavyo Bwana, au hivi asemavyo Bwana, na kisha nabii anasema kile ambacho Bwana amemwambia aseme. Huoni hivyo sana katika fasihi ya apokalipsi.

Unachokiona au kusikia ni ufunuo unaotolewa kupitia maono. Kwa hivyo, unapata tu maono. Huyatanguliwi na hivi, asema Bwana.

Ni ripoti ya maono. Katika unabii, mara nyingi huhusishwa na wakati halisi, na watu halisi katika wakati wao halisi. Kwa hivyo, Isaya alikuwa akitabiri kwa watu wakati Isaya, mtu halisi, alipoishi.

Katika fasihi ya apokalipsi, kama nilivyosema, wakati mwingine hutumia majina ya watu wanaoheshimika kutoka zamani. Kwa hivyo, si mtu halisi katika wakati wao wa sasa. Hilo ni jambo la kawaida katika fasihi ya apokalipsi.

Katika unabii, manabii kwa ujumla huzungumzia hali yao ya sasa. Wanazungumzia mambo ambayo watu wao wanakutana nayo wakati huo. Wanazungumzia kutia moyo kwa Mungu kwa ajili ya wakati ujao.

Pia kunaweza kuwa na utimilifu wa baadaye kwa kile wanachosema, lakini wanashughulikia suala ambalo watu wao wanakabiliana nalo wakati huo. Kwa fasihi ya apokalipsi, wakati mwingine utakuwa na unabii huu wa baada ya ukweli, ambapo unabii wa mwisho. Kwa hivyo, nabii, jina hili la zamani, anasimulia historia kana kwamba ni unabii.

Ni mambo ambayo hadhira labda tayari yanayajua, na kisha yanajitokeza kidogo katika siku zijazo kwa nia ya kuwatia moyo watu kwa kuona mkono wa Mungu katika siku za nyuma. Kwa kutia moyo huko, wanaweza kutumaini na kutegemea ukweli kwamba ataendelea kufanya kazi katika siku zijazo. Ishara tena ni pana sana katika apocalypse.

Unabii hutumia ishara, lakini si kwa kiwango sawa. Tofauti nyingine muhimu ni kwamba katika unabii, kuna ufahamu kwamba ulimwengu haufikii lengo la Mungu kwa wakati huu. Una dosari.

Imevunjika. Ni dhambi, lakini hatimaye ataibadilisha. Atafanya mambo kuwa mapya.

Atarekebisha. Kwa fasihi ya apokalipsi, mambo ni mabaya sana kiasi kwamba yanafuta tu historia na kuanza upya kabisa. Janga la ulimwengu ndiyo njia pekee ya kulirekebisha.

Jambo la mwisho kuhusu fasihi na unabii wa apokalipsi ninalotaka kuangazia ni mojawapo ya mambo ya msingi... Huyu ndiye Mungu mwenye nguvu. Huyu ndiye Mungu mwenye hekima. Nitaruka mambo machache hapa.

Kisha, tunafika kwenye sehemu ndefu zaidi ya sura hiyo. Hii ni mistari ya 24 hadi 45. Hapa ndipo Danieli anapofichua ndoto ya mfalme na tafsiri yake.

Inaonyesha ujuzi mkuu wa Mungu na maana ya ndoto. Nadhani nitaivunja hii. Sitaisoma yote kwa wakati mmoja.

Sehemu hii ndiyo kilele cha sura. Inasuluhisha migogoro. Mgogoro kuhusu Danieli na marafiki zake kuuawa unashughulikiwa kwa sababu Danieli ana jibu kwa mfalme.

Hukumu ya kifo imekamilika. Pia inasuluhisha tatizo la mfalme la kutojua ndoto yake ilimaanisha nini. Ni kilele na azimio.

Kwa hiyo, Danieli akamwendea Arioko, ambaye mfalme alikuwa amemweka kuwaangamiza wenye hekima wa Babeli, akamwambia hivi: "Usiwaangamize wenye hekima wa Babeli. Nipeleke mbele ya mfalme."

Nitamwambia mfalme tafsiri yake. Ndipo Arioko akamleta Danieli mbele ya mfalme haraka, akamwambia hivi: Nimempata mtu miongoni mwa mateka kutoka Yuda anayeweza kumjulisha mfalme tafsiri yake. Sasa, subiri kidogo.

Je, Arioko alimpata? Inaonekana kwangu mimi Danieli alijitolea. Sijui. Labda anakusudia kujipatia sifa. Labda anajaribu kuonekana mzuri. Au labda amefarijika sana kwamba anaweza kuacha kuwachinja watu wenye hekima. Sina uhakika.

Hii inaweka tofauti kati ya Danieli na wataalamu wengine. Kwa hivyo, Danieli, kulingana na Arioko, ni miongoni mwa wahamishwa kutoka Yuda. Kuanzia sura ya kwanza, tunapaswa kukumbuka, loo, wale wahamishwa kutoka Yuda; ni bora katika njia hizi zote.

Hao ndio ambao Mungu aliwatia mkononi mwa Nebukadreza. Danieli huyu ana Mungu tofauti na wataalamu wote wa Babeli. Katika mstari wa 26, mfalme akamwambia Danieli, jina lake Belteshaza, je, waweza kunijulisha ndoto niliyoiona na tafsiri yake? Danieli akajibu mbele ya mfalme, akasema, kwa habari ya siri aliyoiuliza mfalme, wenye hekima, wala wachawi, wala waganga, wala waaguzi, hawawezi kumwambia mfalme.

Hata hivyo, yuko Mungu mbinguni anayefunua siri naye amemjulisha Mfalme Nebukadneza mambo yatakayotokea siku za mwisho. Hii ilikuwa ndoto yako na maono yake akilini mwako kitandani mwako. Sawa, kwa hivyo kwanza kabisa Danieli anakubali, wale wenye hekima walikuwa sahihi.

Uliuliza jambo ambalo halikuwezekana. Lakini bahati kwako, mfalme, kuna Mungu mbinguni anayefunua siri. Mungu huyu alimfunulia Nebukadreza siri hiyo kupitia ndoto hii, na kisha pia akamfunulia Danieli siri ya ndoto hiyo na maana yake.

Mungu huyu ni mkuu kuliko wachawi wote na miungu yote ya Babeli. Danieli alisema kwamba matukio haya yangetokea katika siku za mwisho au siku zijazo. Huo ni marejeleo yasiyoeleweka katika Agano la Kale.

Haimaanishi mwisho wa dunia, bali ni kitu ambacho kitatokea siku moja baadaye. Mstari wa 29: Wewe, Ee mfalme, ulipokuwa kitandani mwako, mawazo yako yalielekezwa kwenye yale yatakayotokea baadaye, na yeye afunuaye mafumbo amekujulisha yatakayotokea. Mimi, siri hii haikufunuliwa kwangu kwa sababu ya hekima yoyote ikaayo ndani yangu zaidi ya mwanadamu mwingine yeyote aliye hai, bali kwa kusudi la kumjulisha mfalme tafsiri yake, upate kuelewa mawazo ya akili yako.

Danieli hana haraka hapa. Kwa hivyo, kumbuka amesimamisha utekelezaji. Ariok ameingia kwa haraka mbele ya Nebukadneza.

Unachoweza kutarajia Danieli aseme ni kwamba, nina jibu. Acha nikuambie. Badala yake, tuko katika mistari kadhaa, na bado anazungumzia ndoto ulizoota kitandani mwako. Ulizipata kutoka kwa Mungu, naye ndiye anayefunua siri.

Ni wazi kwamba, jambo muhimu zaidi kwa Danieli hapa si ndoto halisi, bali ukweli kwamba Mungu ndiye anayefunua siri. Mungu ndiye aliye na maarifa na hekima bora kuliko Nebukadreza. Danieli anasema yeye si mwerevu kuliko mtu mwingine yeyote.

Mungu pekee ndiye anajua, na amechaguliwa kuifunua. Sawa, hatimaye, tunaifikia ndoto. Mstari wa 31: Wewe, Ee mfalme, ulikuwa ukitazama, na tazama, sanamu moja kubwa.

Sanamu hiyo, iliyokuwa kubwa na yenye fahari ya ajabu, ilikuwa imesimama mbele yako, na mwonekano wake ulikuwa wa kutisha. Kichwa cha sanamu hiyo kilikuwa kimetengenezwa kwa dhahabu safi, kifua chake na mikono yake ilikuwa ya fedha, tumbo lake na mapaja yake yalikuwa ya shaba, miguu yake ilikuwa ya chuma, miguu yake ilikuwa ya chuma na sehemu ya udongo. Uliendelea kutazama hadi jiwe likachongwa bila mikono, nalo likaipiga sanamu hiyo kwenye miguu yake ya chuma na udongo na kuiponda.

Ndipo chuma, udongo, shaba, fedha na dhahabu vilipondwa-pondwa vyote kwa wakati mmoja na kuwa kama makapi kutoka kwenye viwanja vya kupuria vya wakati wa kiangazi, na upepo ukavipeperusha mbali hata havikuonekana hata chembe yake. Lakini jiwe lililopiga sanamu likawa mlima mkubwa na kuijaza dunia yote. Kwa hiyo, mfalme aliona sanamu hii kubwa iliyokuwa nzuri sana kwa sababu ilikuwa na angavu na kubwa sana.

Imetengenezwa kwa metali nne tofauti. Ina kichwa cha dhahabu, kiwiliwili na mikono ya fedha, tumbo na mapaja ya shaba, miguu ya chuma, na kisha miguu ya udongo wa chuma. Kisha, mwamba huu unakuja na kuivunja sanamu, kuivunja miguu, na sanamu nzima inapondwa na hilo.

Inaanguka vipande vipande kama moja. Kisha, mwamba huu wa ajabu unakuwa mlima unaoijaza dunia nzima. Kwa hivyo, katika fasihi ya kale ya Mashariki ya Karibu, wazo hili la dhahabu, fedha, shaba, chuma, udongo, na hata sanamu na maono haya ambayo yatamaanisha wafalme na falme, ni mpango unaojulikana.

Sio tu katika ndoto ya Nebukadreza. Tusichokijua, tutazungumzia hilo zaidi baada ya dakika moja. Kile ambacho hatuna mahali pengine popote katika hadithi za kale za Mashariki ya Karibu ni jiwe hili. Hakuna kitu kingine kama jiwe hili la ajabu linalogonga sanamu na kuijaza dunia.

Hata hivyo, tunasikia kuihusu kwingineko katika Biblia. Isaya anazungumzia mlima wa nyumba ya Bwana uliowekwa kama mlima mrefu zaidi. Anazungumzia kuijaza dunia kwa utukufu wa Bwana, kuijaza dunia kwa maarifa ya Bwana, na katika Zaburi yote tuna miamba inayomwakilisha Mungu.

Kwa hivyo, hiyo inaweza kuwa sehemu ya sababu jiwe ni sehemu ya taswira hapa. Kwa uchache kabisa, tuna mwisho huu mbaya sana wa ndoto. Mwamba huu umevunja sanamu hii nzuri sana na kuijaza dunia nzima.

Sasa tuko katika hali ya kuchanganyikiwa. Kisha Danieli anaendelea, mstari wa 36, hiyo ilikuwa ndoto. Sasa, tutasema tafsiri yake mbele ya mfalme.

Wewe, Ee mfalme, u mfalme wa wafalme, ambaye Mungu wa mbinguni amekupa ufalme, na uwezo, na nguvu, na utukufu. Na popote wanapokaa wanadamu, au

wanyama wa kondeni, au ndege wa angani, amewatia mkononi mwako, naye amekufanya utawale juu yao; wewe ndiwe kichwa cha dhahabu.

Baada yako utatokea ufalme mwingine mdogo kuliko wewe, kisha ufalme mwingine wa tatu wa shaba, utakaotawala dunia yote. Kisha kutakuwa na ufalme wa nne wenye nguvu kama chuma, na kama vile chuma kivunjavyo na kuvunja vitu vyote, ndivyo chuma kivunjavyo na kuvunja hivi vyote vipande vipande. Katika hilo, uliona nyayo na vidole vya miguu, sehemu ya udongo wa mfinyanzi na sehemu ya chuma.

Utakuwa ufalme uliogawanyika, lakini utakuwa na ugumu wa chuma ndani yake, kama vile ulivyoona chuma kimechanganyika na udongo wa kawaida. Kama vile vidole vya miguu vilikuwa sehemu ya chuma na sehemu ya udongo wa kawaida, sehemu ya ufalme ingekuwa na nguvu, na sehemu yake ingekuwa dhaifu. Kwa kuwa uliona chuma kimechanganyika na udongo wa kawaida, vitachanganyikana katika kiti cha wanadamu, lakini havitashikamana, kama vile chuma kisivyochanganyikana na udongo wa kawaida.

Katika siku za wafalme hao, Mungu wa mbinguni atausimamisha ufalme ambao hautaangamizwa milele, wala watu wengine hawataachiwa ufalme huo; utavunja na kukomesha falme hizi zote, lakini utadumu milele.

Kama vile ulivyoona jiwe lilichongwa kutoka mlimani bila kazi ya mikono, na kwamba lilivunja chuma, shaba, udongo, fedha, na dhahabu, Mungu mkuu amemjulisha mfalme mambo yatakayotokea baadaye. Kwa hivyo, ndoto hiyo ni ya kweli na tafsiri yake ni ya kuaminika. Kwa hivyo hiyo ndiyo ndoto ya mfalme na tafsiri ya mfalme.

Tuna kuinuka na kuanguka kwa falme zinazofuatana, wafalme wanaofuatana, na kuna umakini mkubwa ambao umetolewa katika kutambua falme hizi. Tuna falme nne katika ndoto, lakini kwa kweli, kuzitambua haswa si muhimu ili kuelewa ndoto, ujumbe wa ndoto. Ujumbe ni mkubwa na wazi.

Mungu ni mkuu. Ufalme wake wa milele unapita, utaharibu, na utadumu zaidi ya falme hizi zingine zote. Na ndoto hii inaonyesha mada zilizojitokeza katika sifa ya Danieli.

Mungu huwainua wafalme, naye huwaangusha. Yeye ndiye anayewapa nguvu na nguvu. Tunachoambiwa ni kwamba Nebukadreza ndiye kichwa cha dhahabu.

Wewe, Ee mfalme, u kichwa cha dhahabu. Kisha kuna ufalme wa pili ambao ni mdogo. Kisha kuna ufalme wa tatu ambao ni tofauti kwa sababu ni utawala wa dunia nzima.

Na kisha tuna ufalme huu wa nne ambao una nguvu na unavunja, kwa hivyo ni mkatili na una uharibifu. Na bado una mgawanyiko huu, mchanganyiko huu wa

nguvu na udhaifu. Kwa hivyo, falme hizi ni akina nani? Tutarudi kwenye hili zaidi tutakapofika kwenye sura ya saba, lakini nataka kutumia dakika chache tu kuzungumza nawe kupitia baadhi yake, nikichora jinsi mitazamo hii ya falme inavyokwenda.

Kwa hivyo, nitasema tu kwamba hakuna makubaliano kuhusu utambulisho wa falme baada ya Babeli. Kwa hivyo, Danieli alisema ya kwanza ni Babeli. Sote tuko sawa na hiyo. Kisha, baada ya hapo, kuna mitazamo miwili ya msingi, na inategemea ni nani wanayemtambua kama ufalme wa nne.

Kwa hivyo, tuna ndoto ya Nebukadneza. Katika ndoto, anaona kichwa cha dhahabu. Anaona kiwiliwili cha fedha.

Anaona tumbo la shaba, miguu ya chuma, miguu ya chuma ya udongo, na mwamba. Kwa hivyo hizo ndizo sehemu tofauti.

Kile Danieli anasema kuhusu ndoto hii, kwa hivyo tafsiri ya Danieli ni rahisi sana. Ninapenda tafsiri ya Danieli kwa sababu ni rahisi sana. Tafsiri.

Sawa, kichwa cha dhahabu, Nebukadreza, wewe ndiye. Sanduku la fedha ni ufalme wa pili, ufalme mdogo unaotokea baada ya Nebukadreza. La tatu ni ufalme wa tatu unaotawala dunia nzima.

Ule wa nne ni ufalme wa nne. Unavunja na kuponda mingine yote. Umegawanyika, miguu na vidole vya miguu vikiwa na nguvu kwa sehemu, na sehemu vikiwa dhaifu, n.k.

Mwamba ni ufalme wa Mungu, ambao Danieli anasema utadumu milele na kuharibu falme zote za wanadamu. Kwa hivyo sehemu hiyo unaweza kuamini kikamilifu. Kisha tuna mitazamo miwili mikuu na mtazamo mmoja mdogo ambao utaona katika sehemu chache.

Sawa, kwa hivyo mtazamo wa kwanza ni mtazamo wa Kirumi. Huu ndio mtazamo wa kitamaduni, na kwa kweli, umehifadhiwa katika baadhi ya matoleo ya Biblia.

Ukiwa na Biblia inayokupa vichwa vidogo vya habari njiani, wanaweza kutambua falme hizo kama vile Danieli anavyozitafsiri. Wape majina ambayo Danieli hayawapi. Kwa hivyo, kwa thamani yake, hayo hayajavuviwa.

Sawa, kwa hivyo katika mtazamo wa Kirumi, kumbuka, hizi zimepewa majina kwa ajili ya utambulisho wao wa ufalme wa nne. Kwa hivyo, tunaweza kujaza huo mara moja. Wanasema ufalme wa nne ni Roma.

Tutarudi kwenye hilo. Ufalme wa kwanza ni Babeli. Ufalme wa pili ni Umedi-Uajemi. Ufalme wa tatu ni Ugiriki. Roma na miguu ya udongo wa chuma kwa kawaida huelezewa kama aina fulani ya Milki ya Kirumi iliyofufuliwa au upanuzi wa Milki ya zamani ya Kirumi. Na kisha, bila shaka, mwamba ni ufalme wa Mungu, ambao umeanzishwa wakati wa kuja kwa kwanza na kwa pili kwa Kristo.

Huo ndio mtazamo wa kitamaduni. Kisha tuna mtazamo wa Kigiriki. Lo, nitauweka hapa.

Mtazamo wa Kigiriki, tena, kwa ajili ya utambulisho wake wa ufalme wa nne ni Ugiriki. Kichwa cha dhahabu ni Nebukadreza na au ufalme wote wa Babeli. Kuna tofauti kadhaa kuhusu mtazamo huu.

Kwa hivyo, Danieli alisema tu kwamba Nebukadreza alikuwa kichwa cha dhahabu. Hakusema Babeli yote. Kwa hivyo, unaweza kufafanua hilo kidogo.

Inaweza kuwa Nebukadreza tu. Inaweza kuwa Babeli. Fedha ni Media.

Shaba ni Uajemi. Na ufalme wa nne ni Ugiriki, ambao unaanza na Alexander Mkuu. Na unaishia katika historia hii chafu ya ndoa kati ya warithi wa Alexander.

Kwa hivyo, Waseleucids, Waptolemia, ambao tutazungumzia baadaye. Kwa hivyo huo ndio ufalme wa nne. Na, bila shaka, huu ni ufalme wa Mungu.

Kisha kuna mtazamo mwingine ambao Goldingay anao, na wachambuzi wengine kadhaa ambao mimi sina nao wana mtazamo wa wafalme wanne . Huo unatakiwa kuwa Ugiriki. Huo ndio mtazamo wa Kigiriki.

Wafalme wanne. Kwa hivyo hii inatokana na ukweli kwamba Danieli anamwambia Nebukadreza, wewe ni kichwa cha dhahabu. Kwa hivyo, Nebukadreza ni wa kwanza.

Naam, basi wengine wote—labda pia ni wafalme. Pendekezo ni kwamba wao ni wafalme wanne waliotajwa katika Kitabu cha Danieli. Kwa hivyo, Nebukadreza angekuwa dhahabu.

Belshaza angekuwa fedha. Na kumbuka, bila shaka ameonyeshwa kama mtu duni kuliko Nebukadreza. Wa tatu angekuwa Dario.

Lakini hakuna anayemjua yeye ni nani haswa. Kwa hivyo, ni vigumu kusema jinsi alivyotawala dunia nzima. Koreshi ndiye mfalme wa nne anayeitwa Koreshi.

Na huu, bila shaka, ni ufalme wa Mungu. Sasa, mitazamo hii, mtazamo wowote ambao watu wanao kuhusu falme katika sura ya 2, kwa kawaida ni mtazamo

watakaobeba kuhusu falme katika sura ya 7, isipokuwa huu. Huu unatumika tu kwa sura ya 2. Hasa, wafalme hawa wanne.

Tukifika 7, tunaweza kuzungumzia hilo zaidi. Kwa hivyo, hii ni tafsiri rahisi sana ya suala gumu sana ambalo tutatumia muda mwingi kuliangalia baadaye. Nataka kusema hivyo kama baadhi ya mambo tuliyozungumzia kuhusu tarehe ya mwisho na tarehe ya mapema, ambapo wakati mwingine maoni hayo huchukuliwa kama vipimo vya litmus kwa ajili ya imani ya kawaida, aina hiyo hiyo ya inatumika hapa pia.

Kwa hivyo, kwa kawaida, mtazamo huu wa Kigiriki umekuwa wa wasomi wakosoaji, watu wanaoshikilia tarehe ya mwisho ya Danieli, huku huu ukiwa mtazamo ambao wasomi wengi wahafidhina wameshikilia. Na kwa hivyo, kuna tabia ya, ukishikilia mtazamo huu, kusema, loo, huwezi kushikilia mtazamo huu. Lazima uwe na tarehe ya mwisho, mtazamo mbaya kuhusu Danieli, huamini Biblia ni kweli, chochote kile.

Hilo hutokea. Nimesoma machapisho, na yapo. Lakini hilo si jambo la haki.

Tunapokuja kwenye fumbo hili katika sura ya 2, tunapaswa kuangalia sura ya 7 na sura ya 8, kwa sababu sura hizo tatu zote hutumia taswira hii kwa njia tofauti. Na ikiwa utamwalia Danieli kama kipande cha fasihi, nadhani lazima uheshimu ukweli kwamba labda kuna kitu cha kifasihi kinachoendelea katika sura hizi tatu tofauti. Tena, hiyo ni zaidi ya ninavyoweza kukupa katika sura ya 2 tu. Lazima uendelee kwa sura ya 7 au sura ya 8. Mtazamo wangu binafsi, kuweka kadi zangu mezani, ni huu kwa sababu nadhani una maana bora ya maandishi.

Mbali na masuala ya kihistoria, nadhani hili ndilo linaloeleweka vyema zaidi katika maandishi tunapoendelea kusoma kitabu cha Danieli. Tena, nitaelezea hilo baadaye zaidi, lakini labda hilo linatosha kwa hili hivi sasa. Hebu tumalizie sura hii, mistari ya 46 hadi 49.

46 Ndipo mfalme Nebukadneza akaanguka kifudifudi, akamsujudia Danieli, akaamuru wamtotee Danieli sadaka na uvumba. Mfalme akajibu, akamwambia Danieli, Hakika, Mungu wako ndiye Mungu wa miungu, na Bwana wa wafalme, na mfunuaji wa siri, kwa maana wewe uliweza kufunua siri hii.

48 Ndipo mfalme akampa **Danieli** heshima kubwa na zawadi nyingi kubwa, akamfanya kuwa mtawala juu ya jimbo lote la Babeli, na mkuu wa walinzi juu ya wenye hekima wote wa Babeli. Danieli alimwomba mfalme ombi, naye akawaweka Shadraka, Meshaki, na Abednego juu ya mambo yote ya jimbo la Babeli. Lakini Danieli alibaki katika ua wa mfalme.

Mistari hii mitatu ya mwisho, Nebukadneza anajibu ujuzi mkuu wa Mungu wa Danieli, anahitimisha matukio ya sura hiyo, kisha akaanguka kifudifudi na kumsujudia Danieli.

Hili kwa kweli ni tendo la ibada analofanya. Huenda kinachotokea ni kwamba anamtambua Danieli kama mwakilishi wa Mungu wake. Kwa hivyo kwa kumwabudu Danieli, anamheshimu Mungu wa Danieli.

Huenda hilo ndilo linaloendelea. Baadhi ya watu wameuliza kwa nini Danieli hakatai hilo. Hapaswi kumruhusu mfalme amwabudu. Naam, kwa mwandishi wa Danieli, labda kilicho muhimu zaidi ni kumwonyesha mfalme huyu mwenye nguvu wa Mataifa akiinama mbele ya mtumishi wa Mungu aliyeshindwa.

Huenda hilo ndilo msimuliaji analolipenda zaidi. Kwa nini mfalme hajisikii? Kwa nini mfalme hajisikii tafsiri hii? Kwa nini hajisumbui nayo ? Sijui, je, ungejisumbua nayo? Wewe ndiye kichwa cha dhahabu. Wakati mambo haya yote yanapotokea, utakuwa umeondoka kwenye eneo la tukio kwa muda mrefu.

Kwa hivyo, hakuna sababu ya kufikiria ni kwa nini Nebukadreza angesumbuliwa na ndoto hii. Anatoka akiwa na sura nzuri sana. Kuna mhusika mwingine katika Agano la Kale ambaye kwa namna fulani ana mwikio kama huo.

Katika 2 Wafalme, Hezekia, Isaya anamtabiria Hezekia kwamba Yerusalemu itaharibiwa wakati fulani, lakini Hezekia hajaniangalia, mimi ni mwema, jambo ambalo labda si jibu sahihi kwa mfalme mteule wa Mungu. Hata hivyo, Nebukadreza amefanya hivyo katika ndoto hii. Baadhi ya watu wamejiuliza kuhusu jibu la Nebukadreza kwa Mungu.

Je, hii ni aina fulani ya uongofu? Anamtambua Mungu ni nani. Hapana, sivyo, angalau sivyo ilivyo kwa wakati huu. Nebukadreza ni mshirikina.

Ana aina zote za miungu. Na anachofanya hapa ni kukiri kwamba Mungu wa Danieli ndiye Mungu mwenye hekima na maarifa mengi zaidi. Mungu wa Danieli ni mkuu katika kategoria hizo, angalau.

Kwa hivyo, labda ameongeza Mungu mwingine kwenye pantheon yake. Anakubali kwamba yeye ni raia wa mfalme ambaye ni mkuu kuliko yeye. Au angalau anakubali, angalau katika hatua hii, kwamba ufalme wake amepewa na mtu mkuu zaidi.

Hilo linatuleta mwisho wa sura ya 2, ambapo tunaelekea kwenye tanuru ya moto katika sura ya 3.

Huyu ni Dkt. Wendy Widder katika mafundisho yake kuhusu kitabu cha Danieli. Hii ni kipindi cha 5, Danieli 2.